

Sørenskriver i Oslo, Yngve Svendsen, leder Domstolkommisjonen. Foto: Thea N. Dahl

Sakskostnadshopp på 92 prosent siste tiår

Domstolkommisjonen er bekymret for den eskalerende økningen i sakskostnader. Utviklingen er alvorlig, mener kommisjonen, som anbefaler at det settes ned et utvalg som kan utrede tiltak for å dempe veksten.

Nina_Schmidt REDAKTØR OG JOURNALIST

PUBLISERT Onsdag 30. september 2020 - 12:38 SIST OPPDATERT Torsdag 01. oktober 2020 - 13:38

Samlet sett har nivået på sakskostnadene økt med 54 prosent fra 2009 til 2018, dersom man måler ved median. Målt i gjennomsnitt er økningen på hele 92 prosent, ifølge Domstolkommisjonens ferske delrapport, som ble overrakt justisminister Monica Mæland onsdag.

En part som taper saken sin i tingretten og blir pålagt å betale motpartens sakskostnader, må i snitt ut med 550.000 kroner i sakskostnader, dersom saken varer i tre dager, viser undersøkelsen.

Om saken ankes, påløper en ny runde med kostnader.

Median

Den verdien av en variabel som ligger midt i det statistiske materialet.

Kommisjonen har foretatt en egen undersøkelse av utviklingen i sakskostnadene både i tingrettene, lagmannsrettene og Høyesterett.

Målt ved median har sakskostnadene i snitt økt med 54 prosent i tingrettene, 82 prosent i lagmannsrettene, og 83 prosent i Høyesterett.

Målt i prosentvis økning, har sakskostnadene økt med 92 prosent i tingrettene, 99 prosent i lagmannsrettene, og 81 prosent i Høyesterett.

Ber om vurdering av standardiserte beløp

Domstolkommisjonen mener utviklingen er alvorlig. I tillegg til å foreslå en rekke tiltak for å effektivisere domstolsbehandling, foreslår den to tiltak for å redusere sakskostnadene.

- At utviklingen analyseres fortløpende av Domstoladministrasjonen.

- At det opprettes et utvalg som kan vurdere å ta i bruk forhåndsbestemte beløp.

For å følge med på kostnadsutviklingen kreves det at tilkjente sakskostnader registreres i domstolenes saksbehandlingssystem Lovisa, påpeker kommisjonen. Dette gjøres ikke i dag.

«Hyppige analyser er nødvendig for å kunne vurdere om eventuelle iverksatte tiltak gir ønsket effekt. Men det er også viktig for dommere å kunne følge med på nivået og utviklingen i egen domstol, i domstolene samlet og utviklingen innenfor ulike sakstyper», skriver kommisjonen.

Videre foreslår den at det opprettes et eget utvalg som kan vurdere om normering eller standardiserte saksomkostninger kan tas i bruk. Spørsmålet har vært for omfattende for kommisjonen å utrede, og krever en større utredning, ifølge kommisjonen.

Undersøkte 6000 saker

Ettersom sakskostnader ikke registreres i Lovisa, har kommisjonen manuelt hentet ut tall fra i overkant av seks tusen alminnelige tvistesaker avgjort ved dom i 2009 og 2018.

Undersøkelsen omfatter i utgangspunktet samtlige alminnelige tvistesaker som ble avgjort ved dom i disse to årene. Andre sivile saker, som barnelovssaker, barnevernssaker og arbeidsrettssaker er holdt utenfor.

Sak på én dag koster 60.000 i snitt

Her er noen av kommisjonens funn:

- Hovedforhandlingen i de fleste sakene som ble behandlet i 2018, gikk over 1–3 dager. For saker som gikk over én dag, ble det typisk tilkjent sakskostnader med om lag 60.000 kroner, for saker som gikk over to dager, noe under 150.000 kroner og for saker som gikk over tre dager, om lag 275.000 kroner.
- Hvis begge parters sakskostnader er på omtrent samme nivå, risikerer den tapende part å betale det dobbelte av disse beløpene for behandlingen i tingretten.
- Ytterligere sakskostnader vil påløpe dersom saken ankes og behandles i lagmannsretten. Ankefrekvensene i sakene som inngår i analysen, er høye.
-

Frostating økte mest

Høyest økning har tingrettene som sogner til Frostating lagdømme. Der er median-økningen på 84 prosent.

I tabellene under viser de tre første kolonnene tall og økning i median, og de tre neste kolonnene viser økningen i gjennomsnitt:

Tilkjente sakskostnader i tingrettene. Nasjonalt og etter lagdømme. Tusen 2019-kroner.

Lagdømme	2009	2018	Økning	2009	2018	Økning
Tingretter i Agder	79	120	52 %	100	234	134 %
Tingretter i Borgarting	90	144	60 %	159	303	91 %
Tingretter i Eidsivating	84	120	43 %	128	210	64 %
Tingretter i Frostating	62	114	84 %	93	207	123 %
Tingretter i Gulating	86	142	65 %	134	272	103 %
Tingretter i Hålogaland	92	144	57 %	126	202	60 %
Nasjonalt	85	131	54 %	133	256	92 %

Tilkjente sakskostnader i lagmannsrettene. Nasjonal og etter lagdømme. Tusen 2019-kroner.

Lagdømme	2007	2017	Økning	2007	2017	Økning
Agder	98	111	14 %	118	154	30 %
Borgarting	96	198	105 %	118	409	247 %
Eidsivating	95	163	71 %	130	277	113 %
Frostating	91	148	62 %	121	191	58 %
Gulating	113	187	65 %	261	181	-31 %
Hålogaland	75	185	145 %	120	374	212 %
Nasjonalt	95	153	60 %	146	267	83 %
Nasjonalt vektet*	97	177	82 %	148	294	99 %

* Nasjonale tall er vektet. Vektene er proporsjonale med andelen saker lagmannsrettene behandlet det enkelte år.

Tilkjente sakskostnader i Høyesterett. Tusen 2019-kroner.

Domstol	2007	2017	Økning	2007	2017	Økning
Høyesterett	180	329	83 %	217	392	81 %

Sakskostnader mer enn halvparten av tvistesummen

«Det er et uttrykt mål at det skal være proporsjonalitet mellom tilkjente sakskostnader og sakens tvistesum», skriver kommisjonen.

Men utviklingen går feil vei: Forskjellen mellom tvistesum og tilkjente sakskostnader har blitt mindre over tid.

På nasjonalt nivå har tvistesummen økt med knapt 4 prosent. Tall fra 2018 viser at i en femtedel av sakene var sakskostnadene på minst halvparten av tvistesummen. Dette tilsvarer en økning på omtrent 9 prosentpoeng fra 2009, ifølge kommisjonen.

Høyest er sakskostnadene når et foretak går til sak mot et annet foretak. Da er kostnadene vesentlig høyere enn når saken er mellom private parter, viser undersøkelsen.

Tilkjente sakskostnader og tvistesum i 2018. Målt ved median. Etter partssammensetning

Foretak saksøker	Foretak saksøker	Privatperson saksøker	Privatperson saksøker	
foretak	privatperson	foretak	privatperson	
Sakskostnader	198	114	127	111
Tvistesum	1470	376	501	403

Alle tall i tusen 2019-kroner

Kommisjonen foreslår en rekke tiltak for å få ned kostnadene og tidsbruken i første- og anneninstans, blant annet obligatoriske planmøter, at retten gis en plikt til å utarbeide en skriftlig sammenfatning av sakens tvistesporsmål under saksforberedelsen, og at skriftlige bevis ikke lenger skal leses opp i retten.

<https://www.advokatbladet.no/domstolkommisjonen/sakskostnadshopp-pa-92-prosent-siste-tiar/154191> 9-6-2021